

יֹסִי, הַסּוֹבֵר שֶׁאֵף אִם לֹא הִתְרוּ הַקְּרוּבִים אוּ הַפְּסוּלִים בְּנִידוֹן, וְאֵף
 לֹא נִתְכוּנוּ לְהַעֲדִי, מִכָּל מְקוֹם הָעֵדוּת בְּטִילָה, אִם כֵּן, הָרוּג יֵצֵל,
 כְּלוּמָר, עֵדִים שְׂרָאוּ אֶדָם הוֹרֵג אֶת חֲבִירוֹ, לֹא יוֹכֵלוּ לְהַעֲדִי עֲלָיו
 בְּבֵית דִּין, לִפִּי שֶׁאֵף הִנְהַרְגָּה רָאָה אֶת הַהוֹרֵג, וְנִצְטָרָף אֵף הוּא עִם
 שָׂאֵר הָעֵדִים, וּמֵאֲחֵר הוּא קְרוֹב אֲצֵל עֲצֻמּוֹ וְאִינוּ יוֹכֵלוּ לְהַעֲדִי,
 הִרִי זֶה בְּכָלל נִמְצָא אֶחָד מֵהֶם קְרוֹב אוּ פְסוּל עֲדוּתָם בְּטִילָה.
 הַשִּׁיב לִי אֲבִי לִרְב פֶּפֶא: אֲכֹן, אִי אֲפָשֵׁר לְהַעֲדִי עַל רוּצָה וּלְחִיבּוֹ
 מִיתָה בְּבֵית דִּין, אֲלֵא בְּשִׁטְרֵגוֹ מֵאֲחֻרָיו – שְׂבֵא הַרוּצָה מֵאֲחֻרֵי
 הַנִּרְצָה וְהַרְגוּ, וְלֹא רָאָה הִנְהַרְגָּה אֶת הַהוֹרֵג, שְׂבֵאפוֹן כּוֹזָה אֵין הוּא
 מִצְטָרֵף לְעֵדוּת לְבִטְלָה.
 שֵׁב רֵב פֶּפֶא וְהַקְשָׁה לֵאבִי: נִרְכָּע יֵצֵל – עֵדִים שְׂרָאוּ אֶדָם הַרּוּבֵעַ
 אֶת חֲבִירוֹ לְרִצּוֹנוֹ שֶׁל הַנִּרְבָּע, לֹא יוֹכֵלוּ לְהַעֲדִי עֲלָיו בְּבֵית דִּין
 וּלְחִיבּוֹ מִיתָה, מֵאֲחֵר שֶׁהַנִּרְבָּע רָאָה אֵף הוּא אֶת הַרּוּבֵעַ, וְנִצְטָרֵף
 יַחַד עִם שָׂאֵר הָעֵדִים, וּמֵאֲחֵר וְאֶדָם רִשְׁעֵי הוּא, שְׂהִרִי נִרְבָּע לְרִצּוֹנוֹ,
 פְּסוּל הוּא לְעֵדוּת, וּפְסוּל אֵין כָּל הָעֵדִים עֲשֻׂמוֹ.
 הַשִּׁיב אֲבִי לִרְב פֶּפֶא: אֲכֹן, לֹא נִיתֵן לְחִיבּוֹ מִיתָה אֶת הַרּוּבֵעַ, אֲלֵא
 בְּשִׁטְרֵגוֹ לְאוֹתוֹ אֶדָם מֵאֲחֻרָיו, וְלֹא רָאָה הַנִּרְבָּע אֶת פָּנָיו שֶׁל
 הַרּוּבֵעַ, שְׂבֵאפוֹן כּוֹזָה אֵין הוּא מִצְטָרֵף עִם שָׂאֵר הָעֵדִים, וּמִמִּילָא
 אֵין הָעֵדוּת בְּטִילָה.
 שֵׁב רֵב פֶּפֶא וְהַקְשָׁה לֵאבִי: אֵף בָּאפוֹן שֶׁהַרְגוּ אוּ רִבְעוּ מֵאֲחֻרָיו,
 מִכָּל מְקוֹם יֵשׁ לְבִטֹּל אֶת הָעֵדוּת מִשּׁוּם הַחֲרָגָה וְהַרְכָּע שִׁטְרֵגוֹ עַל
 עֲצֻמּוֹ, שְׂהִרִי אֵף הֵם רֹאִים אֶת הַמַּעֲשֵׂה שֶׁהוּא עוֹשִׂים, וּמִצְטָרֵפִים
 עִם שָׂאֵר הָעֵדִים לְכַת רוּתָם, וּמֵאֲחֵר הַקְּרוּבִים הֵם אֲצֵל עֲצֻמּוֹ, הִרִי
 הֵם פְּסוּלִים אֶת כָּל הָעֵדוּת, וְכִיצַד נִיתֵן לְהַעֲדִי עֲלֵיהֶם בְּבֵית דִּין
 וּלְחִיבּוֹ מִיתָה.
 אִישִׁיתִּי – נִשְׁתַּתֵּק אֲבִי, וְלֹא יֵדַע לְהַשִּׁיב עַל קוּשִׁיא זֶה. כִּי אֵתָא
 לְקַמְיָה דְרָבָא – כֹּאשֶׁר בֵּא אֲבִי לִפְנֵי רַבָּא וְהַקְשָׁה לוֹ כֵּן, אִמְרִי לִיה
 רַבָּא, שִׁישׁ לְתַרְץ עַל קוּשִׁיא זֶה, שֶׁאֵין הַהוֹרֵג וְהַרּוּבֵעַ מִצְטָרֵפִים עִם
 שָׂאֵר הָעֵדִים, מִשּׁוּם שֶׁנִּמְצָא (דְּבָרִים יט טו) עַל פִּי שְׁנֵי עֲדִים אוּ עַל פִּי
 שְׁלֹשָׁה עֲדִים יִקָּוֶה דְרָבָא, וְיֵשׁ לְלַמּוֹד מִדְּבַרֵי הַכְּתוּב שֶׁרַק בְּמִקְרָאֵי
 דְרָבָא הִכְתִּיב לְדָבָר, כְּלוּמָר, רַק הָעֵדִים וְשַׁעַל פִּיהֶם מִתְקִיִּים הַדָּבָר
 בְּבֵית דִּין הוֹקְשׁוּ זֶה לְזֶה, לְעֵנֶן שֶׁאֵם נִמְצָא אֶחָד מֵהֶם קְרוֹב אוּ
 פְסוּל עֲדוּת כּוֹלֵם בְּטִילָה, אֵךְ עוֹשֵׂי הַדָּבָר שֶׁהֵם הַהוֹרֵג וְהַרּוּבֵעַ
 וְהַנְהַרְגָּה וְהַנִּרְבָּע אֵינֶם נִכְלָלִים בְּדִין זֶה, וּלְפִיכָךְ אֵין הֵם גּוֹרְמִים
 לְבִטּוֹל הָעֵדוּת.
 שְׁנִינוּ בַּמִּשְׁנָה, אִמְרִי רַבִּי יוֹסִי בְּמִטָּה דְרָבָא אִמְרִים וְכוּ, מָה יַעֲשֶׂוּ שְׁנֵי
 אֲחֵים בּוֹ, רַבִּי אֹמֵר וְכוּ, וְאִימָתִי בּוֹמֵן שֶׁהִתְרוּ בְּהוֹן וְכוּ.
 מִבּוּאָר מִדְּבַרֵי רַבִּי, שִׁישׁ לְבַרֵּר אֲצֵל הָעֵדִים הָאֵם נִתְכוּנוּ לְהַעֲדִי
 בְּשַׁעַת רֵאִיתָם, וְאוּ אִם פְּסוּלִים הֵם פְּסוּלִים אֶת כָּל הָעֵדוּת, אוּ
 שֶׁלֹּא נִתְכוּנוּ לְהַעֲדִי וְאֵינֶם פְּסוּלִים אֶת שָׂאֵר הָעֵדִים.
 מִבְּרֵית הַגְּמָרָא: הִכִּי אִמְרִינֵן לָהּ – כִּיצַד יֵשׁ לְשֹׂאֵל אֶת הָעֵדִים
 כִּדִּי לְבַרֵּר אֲצֵלֶם אִם נִתְכוּנוּ מִתְחִילָה לְהַעֲדִי אוּ לֹא.
 אִמְרִי דְרָבָא, הִכִּי אִמְרִינֵן לָהּ – כִּי יֵשׁ לֹמֵר לָהֶם, הָאֵם לְמִיתָהוּ אִתִּיתוּ
 אוּ לְאַסְחֹדִי אִתִּיתוּ – מִתְחִילָה כְּשִׁבְתֶּם לְמִקּוֹם שְׂבִי אִירַע אוֹתוֹ
 מַעֲשֶׂה, הָאֵם בֹּאֵת כִּדִּי לִרְאוֹת אוּ כִדִּי לְהַעֲדִי, אִי אִמְרִי לְאַסְחֹדִי
 אִתּוֹ – אִם הֵם אֹמְרִים שְׂבִי עַל מִנֵּת לְהַעֲדִי, אוּ מִצְטָרֵפִים הֵם
 לְשָׂאֵר הָעֵדִים, וְאִם נִמְצָא אֶחָד מֵהֶם קְרוֹב אוּ פְסוּל עֲדוּתָן שֶׁל כָּל
 הָעֵדִים בְּטִילָה, וְאִי אִמְרִי לְמִיתָהוּ אִתּוֹ – אֵךְ אִם הֵם אֹמְרִים שְׂבִי
 רַק כִּדִּי לִרְאוֹת אֶת הַמִּתְרַחֵשׁ, וְלֹא עַל מִנֵּת לְהַעֲדִי עַל כִּי בְּבֵית
 דִּין, אֵין הֵם גּוֹרְמִים לְבִטּוֹל הָעֵדוּת כּוֹלָה, שְׂהִרִי מָה יַעֲשֶׂוּ שְׁנֵי אֲחֵין
 וְאֶחָד מִן הַשּׁוֹק עִמָּהֶם שְׂרָאוּ בְּאֶחָד שְׁהִרְגָּה אֶת הַנִּרְבָּע.
 הַגְּמָרָא מְבִיאָה מִחֲלּוֹקַת אֲמורָאִים כִּיצַד יֵשׁ לְנוֹקֵט לְהַלְכָּה: אִימְרִי
 – נִאֲמָרָה מִחֲלּוֹקַת בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ. אִמְרִי רַבִּי יְהוֹדָה אִמְרִי שְׂמוּאֵל
 הֶלְלָה דְרָבִי יוֹסִי, הֵן לְעֵנֶן זֶה שְׂבִדִּינִי מִמְנוּת אֲפִילוֹ אִם נִמְצָא אֶחָד
 מִן הָעֵדִים קְרוֹב אוּ פְסוּל אִינוּ מִבְטֵל אֶת הָעֵדוּת כּוֹלָה, וְהֵן לְעֵנֶן
 זֶה שֶׁאֵף אִם לֹא הִתְרוּ הַקְּרוּבִים אוּ הַפְּסוּלִים בְּנִידוֹן, וְאֵף לֹא
 נִתְכוּנוּ מִתְחִילָה לְהַעֲדִי, מִכָּל מְקוֹם הֵם מִבְטֵלִים אֶת הָעֵדוּת
 כּוֹלָה. וְרַב נַחֲמָן אִמְרִי הֶלְלָה דְרָבִי, הֵן לְעֵנֶן שֶׁאֵף בְּדִינֵי מִמְנוּת
 אִם נִמְצָא אֶחָד מִן הָעֵדִים קְרוֹב אוּ פְסוּל עֲדוּת כּוֹלֵם בְּטִילָה, וְהֵן
 לְעֵנֶן שֶׁאֵין הַקְּרוּבִים אוּ הַפְּסוּלִים מִבְטֵלִים הָעֵדוּת אֲלֵא אִם כֵּן
 הִתְרוּ בְּנִידוֹן, אוּ שֶׁנִּתְכוּנוּ מִתְחִילָה לְהַעֲדִי עִם הַכְּשָׁרִים.

הַמִּשְׁנָה מְבִיאָה מִחֲלּוֹקַת תְּנָאִים בְּאִיזָה אֹפֶן אֹמְרִים שֶׁאֵם נִמְצָא
 אֶחָד מִהָעֵדִים קְרוֹב אוּ פְסוּל הָעֵדוּת בְּטִילָה: אִמְרִי רַבִּי יוֹסִי, בְּמִטָּה
 דְרָבָא אִמְרִים – אִימָתִי אִנוּ אֹמְרִים שֶׁאֵם נִמְצָא אֶחָד מִן הָעֵדִים
 קְרוֹב אוּ פְסוּל בְּטִילָה הָעֵדוּת כּוֹלָה, דּוּקָא דְרָבִי נִפְשָׁתָה, שְׂנֵאמָר
 בָּהֶם (בְּמִדְבָר לֵא כו) 'וְהִצִּילוּ הָעֵדָה', דְּהֵינָּה, שְׂבִית דִּין מִצּוּוֹם לְחֹזֵר
 אַחֵר הִצְלָתוֹ שֶׁל הַנִּידוֹן, אֲכָל דְרָבִי מְמַנּוּת אֵין אֹמְרִים כֵּן, אֲלֵא
 אֵף בָּאפוֹן שֶׁנִּמְצָא אֶחָד מִן הָעֵדִים קְרוֹב אוּ פְסוּל תִּתְּקִיִּים הָעֵדוּת
 בְּשָׂאֵר הָעֵדִים, שֶׁאֵינֶם קְרוּבִים אוּ פְסוּלִים.
 רַבִּי אִמְרִי, אֶחָד דִּינִי מְמַנּוּת וְאֶחָד דִּינִי נִפְשָׁתָה. כְּלוּמָר, בֵּין בְּדִינֵי
 מִמְנוּת וּבֵין בְּדִינֵי נִפְשוֹת אֹמְרִים דִּין זֶה, שֶׁאֵם נִמְצָא אֶחָד מִן
 הָעֵדִים קְרוֹב אוּ פְסוּל עֲדוּת כּוֹלֵם בְּטִילָה. וְאִמְרִי אֹמְרִים כֵּן בְּדִינֵי
 נִפְשוֹת, בְּזִמְנֵן שֶׁהִתְרוּ בְּהֵן – בָּאפוֹן שֶׁאֵף הָעֵדִים הַקְּרוּבִים אוּ
 הַפְּסוּלִים הִתְרוּ בְּעוֹבֵר הָעֵבֶרִירָה, וְעַל יָדִי כֵן גִּילּוֹ דַּעַתָּם שְׂכוּנוֹ
 לְהִיטֵת עֵדִים בְּדָבָר, אֲכָל בְּזִמְנֵן שֶׁלֹּא הִתְרוּ בְּהֵן – שֶׁלֹּא הִתְרוּ
 הַקְּרוּבִים אוּ הַפְּסוּלִים בְּנִידוֹן, וְאֵף לֹא נִתְכוּנוּ לְהִיטֵת עֵדִים בְּדָבָר,
 אֵין עֲדוּת הַכְּשָׁרִים מִתְבַּטֶּלֶת, לִפִּי שֶׁמָּה יַעֲשֶׂוּ שְׁנֵי אֲחֵין וְאֶדָם אַחֵר
 עִמָּהֶם שְׂרָאוּ בְּאֶחָד שְׁהִרְגָּה אֶת הַנִּרְבָּע. כְּלוּמָר, אִם תֹּאמַר שֶׁלְעוֹלָם
 מִבְטֵלֶת רֵאִיתָ הַפְּסוּלִים אֶת עֲדוּת הַכְּשָׁרִים, נִמְצָא שְׂבֵאפוֹן שִׂירָאוּ
 שְׁנֵי אֲחֵים וְעוֹד אֶדָם שְׁלִישִׁי עִמָּהֶם בֹּאֵחַד שֶׁהִרְגָּה אֶת הַנִּפְשָׁה לֹא
 יוֹכֵלוּ לְהַעֲדִי עֲלָיו בְּבֵית דִּין, שְׂהִרִי שְׁנֵי הָאֲחֵים קְרוּבִים זֶה לְזֶה
 וּמִבְטֵלִים אֶת הָעֵדוּת כּוֹלָה. אֲלֵא בְּהִכְרַח צִרִיךְ לֹמֵר, שֶׁאֵם לֹא
 נִתְכוּנוּ מִתְחִילָה לְהַעֲדִי לֹא נִאֲמַר דִּין זֶה, וְעַל כֵּן בָּאפוֹן שֶׁלֹּא
 נִתְכוּנוּ אֶחָד מִן הָאֲחֵים לְהַעֲדִי, אֵין עֲדוּת הַשְּׁנֵים הָאֲחֵרִים בְּטִילָה.
 נִמְצָא שֶׁנִּחְלָקוּ רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי בְּשֵׁנִי עֲנִינִים, הָאֶחָד, הָאֵם רַק בְּדִינֵי
 נִפְשוֹת אֹמְרִים אֶת הַדִּין שֶׁאֵם נִמְצָא אֶחָד מִן הָעֵדִים קְרוֹב אוּ
 פְסוּל עֲדוּת כּוֹלֵם בְּטִילָה, אוּ גַם בְּדִינֵי מִמְנוּת. וְהַשְּׁנִי, הָאֵם רַק
 עֵדִים שֶׁהִתְרוּ בְּנִידוֹן אוּ שֶׁנִּתְכוּנוּ מִתְחִילָה לְהַעֲדִי מִצְטָרֵפִים לְעֵנֶן
 זֶה, שֶׁאֵם הֵם קְרוּבִים אוּ פְסוּלִים בְּטִילָה כָּל הָעֵדוּת, אוּ שֶׁאֵף אֲלוּ
 שֶׁאֵינֶם מִתְכוּנוּ לְהַעֲדִי מִצְטָרֵפִים עִם שָׂאֵר הָעֵדִים.

גמרא

רַבָּא מִבְּאָר בְּאִיזָה אֹפֶן נִחְשָׁבִים כָּל הָעֵדִים כְּעֵדוּת אַחַת: אִמְרִי
 דְרָבָא, דִּין זֶה שֶׁנִּתְבָּאָר בַּמִּשְׁנָה, שִׁישׁ לְדוֹן אֶת כָּל הָעֵדִים כְּעֵדוּת
 אַחַת, הֵן לְעֵנֶן שֶׁאֵינֶם נַעֲשִׂים זִמְמִים עַד שִׁיּוּמוֹ כּוֹלֵם, וְהֵן לְעֵנֶן
 שֶׁאֵם נִמְצָא אֶחָד מֵהֶם קְרוֹב אוּ פְסוּל עֲדוּת כּוֹלֵם בְּטִילָה, אִינוּ נוֹהָג
 בְּכָל עֵנִין, אֲלֵא וְהוּא שֶׁהִיעִידוּ כּוֹלֵם – דִּין זֶה נוֹהָג רַק בָּאפוֹן שֶׁהִיעִידוּ
 כָּל הָעֵדִים, בְּתוֹךְ דְרָבִי יְהוֹדָה, שֶׁהוּא שִׁיעוֹר הַזִּמְנֵן שֶׁאֲוֹרְכָת אֲמִירָת
 הַתִּיבּוֹת 'שְׁלוֹם עֲלֵיךְ רַבִּי', שֶׁאֵם הִיעִידוּ בְּפֶרֶק זִמְנֵן זֶה נִידוֹנִים כּוֹלֵם
 כְּעֵדוּת אַחַת, אֵךְ אִם הִיעִידוּ בּוֹמֵן אֲרוּךְ יוֹתֵר, הִרִי הֵם כְּשִׁתִּי כִּיתוֹת
 לְכָל דָּבָר.
 מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: אִמְרִי לִיה רַב אֶהָא מִדְּפִתִּי לְרַבִּינָא, כִּיצַד יִתְכֵּן לֹמֵר
 כֵּן, מִכָּרְבִּי – הִרִי שִׁיעוֹר הַזִּמְנֵן שֶׁל תּוֹךְ דְרָבִי יְהוֹדָה הִכִּי דְרָבִי – כִּמָּה
 הוּא, דְרָבִי שֶׁאֵינֶת שְׁלוֹם בֵּין תְּלָמִיד לְרַב, שֶׁהוּא זִמְנֵן קֶצֶר בִּיּוֹתֵר,
 וְכִיצַד יִתְכֵּן שֶׁיּוֹכֵלוּ כָּל הָעֵדִים לְהַעֲדִי בְּתוֹךְ זִמְנֵן זֶה, הִרִי מִמָּה עֵדִים
 טוֹבָא הֵן – רַבִּים הֵם, וְזִקְקִים לִזְמַן רַב כִּדִּי שִׁיעִידוֹ כּוֹלֵם אֶת
 עֲדוּתָם.
 מִתְרַצָּה הַגְּמָרָא: אִמְרִי לִיה רַבִּינָא לִרְבִּי אַחָא מִדִּפְתִּי, אֵין הַכוּוֹנָה
 שְׂכַל הָעֵדִים צִרִיכִים לְהַעֲדִי בְּתוֹךְ כִּדִּי דִּיבּוּר אַחַד, אֲלֵא כָּל הַדִּי
 וְהַדִּי מִן הָעֵדִים צִרִיךְ לְהַעֲדִי בְּתוֹךְ דְרָבִי יְהוֹדָה שֶׁל חֲבִירוֹ. דְּהֵינָּה
 שְׂמִיד לְאַחֵר סִיּוּם עֲדוּתוֹ שֶׁל הָרַשָּׁאוֹן, קוֹדֵם שִׁיחְלוּף שִׁיעוֹר 'תּוֹךְ'
 כִּדִּי דִּיבּוּר, צִרִיךְ הַשְּׁנִי לְהַתְחִיל בְּעֵדוּתוֹ, וּמִיד לְאַחֵר סִיּוּם עֲדוּתוֹ
 יִתְחִיל הַשְּׁלִישִׁי, וְכֵן הָלַךְ, וּבָאפוֹן כּוֹז מִצְטָרֵפִים מֵאֵה עֵדִים
 לְהִיטֵת כֵּת אַחַת, אֵךְ אִם הִיָּה בֵּין עַד לְעַד שִׁיעוֹר זִמְנֵן אֲרוּךְ יוֹתֵר,
 הִרִי הֵם נִידוֹנִים כְּשִׁתִּי כִּיתוֹת עֵדִים.
 שְׁנִינוּ בַּמִּשְׁנָה, רַבִּי עֲקִיבָא אִמְרִי לֹא בָּא שְׁלִישִׁי בּוֹ, וְמָה שְׁנִינִים בּוֹ,
 אִמְרִי רַבִּי יוֹסִי וְכוּ, רַבִּי אֹמֵר וְכוּ, וְאִימָתִי בּוֹמֵן שֶׁהִתְרוּ בְּהוֹן וְכוּ.
 מִבּוּאָר מִדְּבַרֵי הַמִּשְׁנָה, שֶׁנִּחְלָקוּ רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי לִגְבִי עֵדִים קְרוּבִים
 אוּ פְסוּלִים שֶׁלֹּא הִתְרוּ בְּנִידוֹן וְלֹא נִתְכוּנוּ לְהַעֲדִי, הָאֵם הֵם
 גּוֹרְמִים לְבִטֹּל אֶת הָעֵדוּת כּוֹלָה אוּ לֹא.
 מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: אִמְרִי לִיה רַב פֶּפֶא לְאַבִּי, אֵלָּא מַעֲתָה לְדָבָרִי רַבִּי

משנה

משנה זו דנה בשתי כיתות עדים המעידות על מעשה אחד, האם
הן מצטרפות לעדות אחת, או לא.
היו שנים – שני עדים, רואין אותו – את האדם העובר עבירה,
מחלון זה – מאחד החלונות שבבית, ושנים – ושני עדים אחרים,
רואין אותו מחלון זה – מחלון אחר שבבית, ואדם אחד עומד
ומתירה בו – בעובר העבירה, באמצע – בין שתי כיתות העדים,
בזמן שמקצתן של העדים רואין אלו את אלו, כגון שעד אחד מכל
כת רואה עד אחד מן הכת השניה, הרי אלו שתי הכיתות נידונות
כעדות אחת, ואינם נהרגים עד שיוזמו כולם, וכן אם נמצא אחד
מהם קרוב או פסול עדות כולם בטילה, ואם לאו – שאין מקצתם
רואים אלו את אלו, הרי אלו הכיתות נידונות כשתי עדיות שונות,
ולפיכך אם נמצאת כת אחת מהן זוממת, הדין בזה שהוא ו-הנידון
והן ו-הכת שהוזמהו נהרגין, והכת השניה פטורה. כלומר, מאחר
והם נידונים כשתי כיתות עדים, ניתן להזים כת אחת אף שלא
הוזמה הכת השניה, והכת שהוזמה נהרגת, אמנם מאחר שלא
הוזמה הכת הראשונה, נהרג הנידון על פי עדותם.
נבאר לעיל, שלדעת תנא קמא אין צריך שיזהא המתרה מן
העדים עצמם, אלא די בכך שהוא עומד באמצע ומתרה, והעדים
רואים אותו או שומעים את דבריו. ועתה מביאה המשנה את דעת
רבי יוסי החולק על תנא קמא בדין זה: רבי יוסי אומר, לעולם אין
הנידון (נהרגין) נהרגין עד שיהיו פי שני עדיו מתרין בו. כלומר, צריך
שהעדים הם שיתרו בנידון, ולא אדם אחר, ואם לא התרו בו
העדים אינו נהרג על פי עדותם, שנאמר (דברים יז י) 'על פי שנים
עדים, ויש ללמוד מדברי הכתוב, שצריך שיזהא הדיבר כולו
נעשה על פיהם של העדים, בין העדות עצמה ובין ההתראה.
המשנה מביאה דין נוסף שיש ללמוד מן המקרא 'על פי שנים
עדים: דבר אחר, מן המקרא 'על פי שנים עדים' יש ללמוד, שלא
תהא הסנהדרין שומעת את עדותם של העדים מפי התורקמן.
דהיינו, צריך שיהיו הדיינים מבינים את שפתם של העדים, ולא
יוצרכו להעמיד אדם שיתרגם עבור הדיינים את דברי העדים.

גמרא

הגמרא מבארת מה הדין באופן שיש עד אחד הרואה מחלון זה
ועד אחד הרואה מחלון אחר: אמר רב וזמרא פר טזבא אמר רב,
מנין לעדות מיוחדת – אחד רואה מחלון זה ואחד מחלון אחר,
ואינם רואים זה את זה, שהיא פסולה, שנאמר (שם) 'לא יומת על פי
עד אחד', ויש לברר מאי אחד – מה היא כוונת הכתוב שאין להמית
על פי עד אחד, אילימא – אם נאמר, שהכוונה בזה שאין להמית
על פי עדותו של עד אחד ממש, אין המקרא צריך להשמיענו זאת,
שהרי מרישא שמעינן לה – מתחילת המקרא כבר למדנו דין זה,
שנאמר בו 'על פי שנים עדים או שלשה עדים יומת המות', אלא מאי
– מה היא כוונת הכתוב שלא יומת על פי עד אחד, בהכרח צריך
לומר, שהכוונה היא אפילו באופן שיש אחד מחלון זה ואחד מחלון
אחר, שאף על פי שיש כאן שני עדים, מכל מקום אינם מצטרפים
זה לזה, ונידונים בעד אחד.
תניא גמי ה' – שנינו כן בברייתא, נאמר בכתוב 'לא יומת על פי
עד אחד', ויש לדרוש מן המקרא להביא ו-לרבותו שנים – שני
עדים שרואים אותו – את הנידון, אחד רואה אותו מחלון זה ואחד
רואה אותו מחלון זה ו-אחר, ואין העדים רואין זה את זה, שאין
הם מצטרפין לעדות אחת, ואין הנידון נהרג על פיהם. ומוסיפה
בברייתא, ולא עוד – לא רק באופן זה אינם מצטרפים, אלא אפילו
אם ראו שניהם בזה אחר זה בחלון אחד, דהיינו שמתחילה ראה
אדם אחד את מעשה העבירה מן החלון, ולאחר מכן הלך לדרכו,
ובא אדם אחר וראה את אותו המעשה מאותו החלון, מכל מקום
אין הם מצטרפין לעדות אחת.
הגמרא מבררת את הדין שהוסיפה בברייתא לגבי שנים הרואים

מחלון אחד בזה אחר זה: מקשה הגמרא: אמר ליה רב פפא לאבאי,
מה חידוש יש באופן שראו שניהם מחלון אחד בזה אחר זה, השתא
– הרי, ומה באופן שראו אחד מחלון זה ואחד מחלון זה, דהא קא
היו בולו מנשה והאי קא היו בולו מעשה – שזה ראה את המעשה
כולו ואף השני כן, אלא שלא ראו זה את זה, אמרת לא מצטרפי –
אמרת שאין הם מצטרפים זה לזה, אם כן באופן שראו את
המעשה בזה אחר זה מחלון אחד, דהאי היו פלגא דמעשה והאי היו
פלגא דמעשה – שזה ראה רק חצי מעשה ואף רעהו כן, מיבעיא –
האם צריך לומר שאין הם מצטרפים לעדות אחת, הרי פשוט
הדבר שאין עדותם מועילה כלל, לפי שאף אחד מהם לא ראה
מעשה שלם.
מתרצת הגמרא: אמר ליה אבבי לרב פפא, לא נצרכא – לא
הוצרכה הברייתא להשמיענו דין זה, אלא לגבי בועל את הערוה,
שבזה יש די בראיית כל אחד מן העדים לחייב מיתה לנידון, אף
אם ראו בזה אחר זה, ואף על פי כן אין הם מצטרפים לעדות אחת.
הגמרא מביאה דין לגבי צירוף עדות מיוחדת: אמר רבא, אף
ששנינו בברייתא ששנים שראו עדות, אחד מחלון זה ואחד מחלון
זה, אם אינם רואים זה את זה אינם מצטרפים, מכל מקום אם היו
העדים רואין את המתרה, או שהיה המתרה רואה אותן, הרי אלו
מצטרפין לעדות אחת, ונהרג הנידון על פיהם.
הגמרא מביאה דין לגבי התראה: ואמר רבא, מתרה זה שאמריו
חכמים, שצריך להתרות בעובר העבירה, אין צריך שיזהא מן
העדים, אלא אפילו אם היתה ההתראה מפי ההרג עצמו, שהתרה
בהורג קודם שהרגו, ואפילו אם היתה התראה מפי הש"ד, מועילה
התראה זו, ונהרג הנידון.
הגמרא מביאה דין לגבי עדות מיוחדת: אמר רב נחמן, עדות
מיוחדת ו-אחד מחלון זה ואחד מחלון אחרן אף שפטולה היא
בדיני נפשות, מכל מקום כשיהא היא בדיני ממונות, דכתביב (שם) 'לא
יומת על פי עד אחד', ונתבאר לעיל בברייתא שמקרא זה יש
ללמוד שעדות מיוחדת פסולה, ויש לדייק מדברי הכתוב 'לא
יומת', שרק בדיני נפשות הוא דאין עדות מיוחדת כשיהא, אבל
בדיני ממונות כשיהא.
מתקיף לה ו-הקשה על כך רב וזמרא, אלא מעתה – מאחר וסובר
אתה שעדות מיוחדת כשירה בדיני ממונות ומצטרפים לעדות
אחת, אם כן אף בדיני נפשות נצטרפ לעדות אחת, ותציל הכת
האחת את הכת השניה והנידון ממיתה. וכגון באופן שהיו שני
עדים רואים מחלון זה ושנים מחלון אחר, ולא ראו אלו את אלו,
והוזמה הכת האחת, שאם יש לדון אותם כשתי כיתות, אזי יש
להרוג את הזוממים, ואף הנידון נהרג על פי עדותה של הכת
השניה, אך אם נצטרפ לכת אחת יצלו הזוממים והנידון ממיתה,
שהרי בכת אחת אין העדים נהרגים עד שיוזמו כולם, וכמו כן אף
הנידון אינו נהרג על פי עדותם של הנותרים, משום שנמצאו חלק
מן העדים זוממים ובטלה העדות כולה. ומכיון שאמרה התורה
(במדבר לה כה) 'והצילו העדה את הרצח', מוטל על בית הדין לחזר
אחר הצלת הנידון ועידו ולצרפם לעדות אחת, ואם כן, אלקה תנן
– מדוע שנינו במשנתנו שאין מצרפים אותם, אלא הוא והן נהרגין.
בהכרח צריך לומר, שאף בדיני ממונות אין מועיל צירוף בעדות
מיוחדת, ולפיכך לא ניתן לצרפם אף לצורך הצלת נפשות.
מסיקה הגמרא: קשיא – אכן קשה הדבר.
שנינו במשנה, רבי יוסי אומר וכו' לעולם אין נהרגין עד שיהו שני
עדיו מתרין בו.
הגמרא מקשה סתירה בדברי רבי יוסי: אמר ליה רב פפא לאבאי,
כיבד יתכן שרבי יוסי אומר שצריך שיהיו העדים עצמם מתרים
בנידון, ומי אית ליה לרבי יוסי האי קבא – האם רבי יוסי סובר כלל
לדין זה של התראה, והתנן – והרי שנינו (הלח ט) רבי יוסי אומר,
אדם השונא לחבירו והרגו, וטוען שהרגו בשוגג, אינו נאמן, אלא
הרי הוא נהרג בבית דין, אף שלא התרו בו מתחילה, מפני שהוא
במועד ומותר – הרי הוא כאדם שהתרו בו ועבר על ההתראה

המשך ביאור למס' מכות ליום שבת קודש עמ' ב

1 והרג, לפי שודאי הדבר שנתכוין להורגו בכוונה מפני שנאתו
2 אותו. ונמצא, שלדברי רבי יוסי אין צריך שיהיו העדים עצמם
3 מתרים בנידון, והרי זה סותר לדבריו במשנתינו.
4 מתרצת הגמרא: אָמַר לִיה אַבִּי לַרַב פַּפַּא, הֵהוּא – רבי יוסי שנזכר
5 במשנה להלן אינו רבי יוסי שנזכר במשנתינו, שהוא רבי יוסי בן
6 חלפתא, אלא מימרא של רַבִּי יוֹסִי בֶּרַי יְהוּדָה הִיא, דִּתְנִינָא – שהרי
7 כך שנינו בברייתא, רַבִּי יוֹסִי בֶּרַי יְהוּדָה אֹמֵר, חָבֵר [–תלמיד חכם]
8 אֵין צָרִיךְ הִתְרָאָה, אלא נהרג אפילו אם לא התרו בו, לְפִי שְׁלֹא
9 נִיתְּנָה הִתְרָאָה אֵלָּא כְּדִי לְהַבְחִין בֵּין שׁוֹגֵג לְמִזִּיד, כלומר, להודיע את
10 המותרה שעובר הוא איסור בכך, שמא אינו יודע שאסור לעשות
11 כן, אך תלמיד חכם אינו צריך לזה, שהרי ודאי יודע שדבר זה
12 אסור לעשותו.
13 שנינו במשנה, דָּבָר אַחֵר, 'עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים' שְׁלֹא תִּהְיֶה סְנֵהֲדִין

14 שׁוֹמֵעַת מִפִּי הַתּוֹרָגְמָן.
15 הִנֵּהוּ לְעוֹי – מעשה היה בעדים הדוברים בשפת לעז, דָּאֲתוּ לְקַמִּיָּה
16 דְּרַבָּא – שבאו לפני בית דינו של רבא, אֹיְקִי רַבָּא תּוֹרָגְמָן בִּינִיָּהוּ –
17 העמיד רבא מתורגמן בינו לבין העדים, כדי שיתרגם לו את
18 דבריהם.
19 מקשה הגמרא: וְהִיכִי עָבִיד הָכִי – כיצד עשה רבא כן, וְהִתְנֵן – והרי
20 שנינו במשנתינו, שצריך שְׁלֹא תִּהְיֶה הַסְנֵהֲדִין שׁוֹמֵעַת מִפִּי
21 הַתּוֹרָגְמָן.
22 מתרצת הגמרא: רַבָּא מִידַע הָהּ יָדַע מַה דִּהּוּ אָמְרִי – רבא הבין את
23 שפתם של העדים, וידע מה הם אומרים, וְאֶהְדִּירִי הוּא דְלֹא הָהּ
24 יָדַע – אלא שלא ידע להשיבם בלשונם, ולפיכך צריך היה
25 למתורגמן שיתרגם עבור העדים את דבריו.